

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmæ Virtvtvm, Ac Vitiorvm , Tomus ...

Guilelmus <Peraldus>

Lvgdvni, 1585

De partibus Temperantiæ secundum Tullium. Et de prima eius parte, scilicet continentia: & de duodecim quæ nobis dissuadet inordinatum amorem voluptatum. Cap V.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46132)

inens es, & animi tui & corporis motus obserua ne indecori
fuit. Nec ideo illos contempnas quia latent: nam nihil differt, si
nemo videat, dum tu illos videas.

*De partibus Temperantie secundum Tullium. Et de prima eius par-
te, scilicet continentia: & de duodecim quæ nobis dissuadent inor-
dinatum amorem voluptatum.*

CAP. V.

Notandū quod secundū Tullium in prima Rhetorica, Té-
perantia tres habet partes. Prima vocatur ab eo Cōtinētia,
secūda Clemētia, tertia Modēstia. Prima videtur regere animū
quantū ad appetitum boni. Secunda, quantum ad appetitū alic-
ui mali. Tertia, quantū ad exteriora horum indicia. Cōtinētia,
ut ait Tull. est per quā cupiditas cōsiliij gubernatione regitur.
Cōtinētia verō sic sumpta videtur posse diuidi sicut cupiditas,
quæ ipsa refrænatur. diuiditur: & quæ habet duas species, scilicet
inordinatum appetitum delectandi, & inordinatū appetitū ha-
bendi. Sic cōtinētia videtur habere duas partes: vnā quæ refrē-
nat appetitū voluptatū, & aliā quæ refrænatur appetitum diuitia-
rū. Ad quod videtur pertinere quod dicit gl. super illud Luc. 6.
Beati pauperes. Ecce tēperantia, temperantiam vocat paupertatem
spiritus, quæ refrēnat appetitum diuitiarum. Has duas par-
tes continentia tangit Seneca, dicens: Hac mediocritatis linea
cōtinētia obseruabis, vt nec voluptati deditus, prodigus & luxu-
riolosus appareas, nec auara tenacitate sordidus aut obscurus exi-
stas. Circa illā partē cōtinētia quæ appetitum voluptatum re-
frēnat, notandū quod duodecim sunt quæ nobis dissuadent inor-
dinatum amorem voluptatū. ¶ Primū est, locus in quo sumus. Au-
gustinus: In valle miserie sumus, vbi eō magis sedū quo minus
bemus. Idē: Nescimus quo sine claudimur in hoc exilio: nō eie-
cit Deus hominem, vt hic faceret alium paradysum. ¶ Secundū
est, tempus in quo sumus. Bern. Vniuersum tempus pœnitentiæ
vigilia quēdā est solēnitatis magnæ, & æterni sabbathi quod præ-
stolamur. Vigilia non est tēpus deliciarū, sed festū. ¶ Tertium
est, exemplum Christi & sanctorum. Ber. Christus qui nō falli-
tur, elegit quod carni molestius est: id ergo meli⁹, id vtilius, id
magis eligendum, & quisquis aliud docet, vel suadet, ab eo tan-
quā a seductore cauendū est. 2. ad Cor. 11. In fame, & siti, in ieiū-
niis multis. ¶ Quartū est exemplū eorum quibus amor volupta-
tum nocuit: vt exemplum matris Euæ, de qua Gene. 3. Vidit mu-
lier quod bonū esset lignum ad vescendū, &c. & tulit, & comē-
dit. Exēplum Salomonis, de quo Ecclesiast. 20. Nō prohibui cor
meū quin omni voluptate frueretur: propter quod infatuatus

est. 3. Reg. 3. Quintum est periculum in acquirendo, sumptus
deliciarum multoties enim acquiruntur, vel per mortē propriam
vel per mortem alterius. Noluit Dauid bibere aquam quā
attulerāt tres fortes: sed libavit eam Domino, dicens: Propitius
sit mihi Dominus, ne faciam hoc: num sanguinē hominum
rum qui profecti sunt, & animarum periculum bibam? Melius
esset sine periculo tantū panē & aquam sumere, quā cum pe-
riculo delicias habere. 2. Machabeor. 5. Judas secesserat in de-
tum locū, ibique inter feras cū suis vitam in montibus agere
& scēni cibo vescētes demorabātur ne participes fierent con-
quinationis. ¶ Sextum est, labor qui est in præparando. Epicurus
voluptatis assertor omnes libros suos implevit oleis &
mīs & cibis vilibus, dicēs his esse viuendū: quia carnes & ex-
ta epulæ ingenti cura ac miseria præparētur: maioremque pe-
nam habent in inquirendo, quā voluptatē in abutendo. ¶ Septimū
est, voluptatum breuitas. Senec. Voluptas est brevis, &
dit obiecta: quo avidius hausta est, citius in contrariū recitat.
¶ Octauum est, earum indignitas. Senec. In voluptate nihil
magnificum, aut quod naturam proximam Deo deceat. Nō
animi virilis, sed puerilis, voluptates carnales amare. Ideo
significatur in Scriptura sacra carnalis voluptas, quod est
puerorum: non decet in ætate virili vel senili à mammillis
sugere. Genes. 18. Postquam consenui, voluptati operam
¶ Nonum est penuria fratrum nostrorū & filiorū Dei. Non
debet Christianum delicias querere, cum sciāt Christū in tot
tribus suis necessaria nō habere. ad Hebræos 11. Fide Moyses
dis factus negavit se esse filium filix Pharaonis, magis eligens
affigi cum populo Dei quā temporalis peccati habere
diratē. Iniqua est partitio, quod inter filios Dei alij superius
habeant, alij necessariis indigeant. Bern. Clamant nudi, clamant
famelici, & conueruntur: Nobis, inquiunt, fame & frigore
serabiliter laborantibus, quid conferūt tot muratoria, vel
sa in perticis, vel plicata in manicis: nostrū est quod effundit
nobis crudeliter subtrahitur quod inutiliter expenditis. Ideo
Inueniunt otiosi quo delectentur, & non inueniunt miseri
sustententur. ¶ Decimum est, voluptatū impuritas: habet enim
multam amaritudinem annexam. Rectē Deus congregatio-
a quarum appellauit maria. Genes. 1. Multitudini enim dele-
tionum est annexa multitudo amaritudinum. Boët. Dulcedo
licitatis humanę multis amaritudinibus resperfa est. Iob 30.
se sub sentibus delicias reputabā. Eccl. 7. Inueni amariorē

te mulierem. Hæc est, voluptas carnis animam separas à Deo:
 & ideo amarior est morte corporis quæ corp^o ab anima separat.
 Cum enim Deus melior sit anima, separatio eius erit deterior.
 ¶ Undecimum est, voluptatum vanitas. Eccl. 11. Adolescentia &
 voluptas vana sunt. Vanum est quod nõ confert plenitudinem
 continenti. Hier. Voluptas habita, famem, non facietatem parit.
 Eccl. 1. Nõ saturatur oculus visu, nec auris auditu impletur. Io. 3.
 Qui biberit ex hac aqua, sitiet iterum. Aug. Anima humana de-
 lectationis avida, ex quo recessit ab vnitare, cum rerum qualita-
 te non possit, rerum varietate satiari desiderat. Eccl. 20. Dixi in
 corde meo: Vadã, & affluã deliciis, & fruatur bonis, & vidi quod
 hoc quoque esset vanitas. ¶ Duodecimum est, eorum noxitas.
 Nocent autem homini multipliciter. ¶ Primò, quod multoties
 sunt corpori occasio mortis vel infirmitatis. Senec. Voluptati-
 bus maior pars corporũ perit. Idem: Corpus suggerit vanas vo-
 luptates, breues, pœnitẽdas, ac nisi magna moderatione tempe-
 rentur, in contrarium abituras. Idem: Ipsæ voluptates in tor-
 menta vertuntur. ¶ Secundò, quia hominem in seruitutem po-
 nunt. Senec. Voluptatibus se immergunt, quibus in consuetudi-
 ne adductis carere nõ possunt: & ob hoc miserrimi sunt, quod
 experuerunt, quod illis quæ sunt superuacua, facta sunt neces-
 saria. Voluptas a manibus se quinque iuga supraponit, scilicet
 consuetudines delectationum, quæ sunt secundũ quinque sen-
 sus. L. 14. Iuga bouum emi quinque. ¶ Tertio, in hoc quod cor-
 pus spiritui contumax reddit. Prou. 29. Qui delicatè à pueritia
 nutrit seruum suum, postea sentiet eum contumacem. Voluptas
 carni concupiscenti aduersus spiritum in adiutorium fit: vnde
 multoties spiritus succumbit. Ber. Si concupiscentia cœperit ha-
 bere irritamenta, fiunt duo contra vnum, & periclitatur con-
 scientia. ¶ Quarto, quia licet videatur esse medicamentum: ta-
 men facit ad infirmitatis augmẽtum. Gre. in Moral. Ipsum me-
 dicamentum in vulnus vertitur: quia exquisito remedio, paulo
 citius inhaeret, ex eo grauius deficimus, quod prouide ad re-
 sectionem paramus. ¶ Quintò, quia multum à salute impedit.
 Ipsa est quasi forte glutinum. Lib. 14. Vxorem duxi, & ideo nõ
 possum venire: hæc est voluptas carnis. ¶ Sextò, obliuionem in-
 ducit. Eccl. 5. Non satis recordabitur dierum vitæ suæ, eò quod
 Deus occupet deliciis cor eius. ¶ Septimò, hominem à sapiẽtia
 impedit. Job 38. Sapiẽtia non inuenitur in terra suauiter viuẽ-
 tium. ¶ Octauò, sterilitatem bonorum operum inducit. Esa. 47.
 Et nunc audi hæc delicata. Et paulò post: Venient tibi hæc due

subito in die vna, sterilitas, & viduitas. Ipsa hominē quasi paralyticum efficit. Iere. 31. Vsquequo dissolueris deliciis filia vage Deute. 28. Tenera mulier, & delicata, que super terram ingreditur non valebat, ipsa virilitatem aufert. Esa. 19. Erit Aegyptus quasi mulieres. Ipsa fluuius est in quo Pharaō infernalis mactulos proiici. Exo. 1. Ipsa est aqua Aegyptiis in sanguinem verſa. Esa. 7. ¶ Nonō hominem loquacē facit. Ipsa est fluuius ranas eliciens. Exo. 8. ¶ Decimō, reddit hominem impatientem retinet in epulone Euangelico. Luc. 16. Amos. 6. Bibentes vinum phialis, & optimo vnguento delibuti: & nihil patiebantur super contritione Ioseph. ¶ Vndecimō, melioribus diuitiis privat licet spiritualibus. Ber. Delicata est diuina consolatio: & non rur admittentibus alienam. Columba aquam refugit: aqua licet carnalis voluptatis. Gene. 8. Ber. loquens de illo verbo si ego abiero, paraclētus non veniet. Io. 17. Quis, inquit, aude de cetero carnis illecebris fantastiis deditus paraclētum expectare. ¶ Duodecimō, in pēnā aternā cōmutatur. Apo. 18. Quis glorificauit se, & in deliciis fuit, tātum date illi tormentum & luctum. Aquæ inferiores in mare mortuum descendūt. Ier. 3. Voluptates enim temporales ad amaritudinem aternam mutant. Multa quæ valent ad refrenandum amorē diuiciarū, inuenies in tract. de Auaritia. De paupertate etiā spiritus que amor diuiciarū refrenat, dicitur in tractatu de Beatitudinib. c. 22. quæ pertinet ad resignationē huius amoris pretermissam.

De descriptione Clementiæ. Et quod principi sit maximè necessaria, quot sint etiam quæ possint incitare principem ad clementiam.

CAP. VI.

Clementia est virtus per quā animus in odiū alicuius temperē cōcitus benignitate retinetur. De his que valent ad refrenandū odium, multa inuenies in tractatu de Ira. secundū nec. Clementia est temperantia animi in potestate vlciscēdi, & lenitas superioris aduersus inferiore in pēnis constituēdis. Et mandū, q. licet clementia necessaria sit omnib, maximè tamē principibus. Vnde Dominus, primū principē populi sui Moysen constituit, qui erat vir mitissimus super omnes homines qui morabatur in terra. Num. 12. & 3. Reg. 20. legitur: Audiuimus, q. regibus domus Israel clemētes sunt. Hester 17. Volui potētes nequaquam abuti magnitudine, sed clementia & lenitate gubernare subditos. Et Esa. 16. Emitte agnū Domine dominatorē terræ. Et Christo legitur Matt. 21. Ecce rex tuus venit tibi māsuetus. Et eius vocabitur lex clementiæ. Prou. 17. in signum etiā clementiæ